

Asia: VN/4037/2026

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla vuosina 2026-2031

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut asetusluonnokseen eräiksi kalastusrajoituksiksi Saimaalla vuosina 2026–2031. Niiden myötä kiellettäisiin saimaannorpan keskeisillä elinalueilla norpalle kaikkein vaarallisimpien kalanpyydysten ja kalastustapojen käyttö. SVK esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

SVK tunnistaa asemoituvansa saimaannorpan suojelun kalastuksen järjestämisen yhteensovittamisessa kahden vastakkaista näkökulmaa edustavan intressiryhmän väliin. Vaikka SVK lähtökohtaisesti muodostaa kantansa kalastuksen näkökulmasta, on otettava huomioon myös se, että saimaannorpan suojelemiseksi tehtävät pyydyskalastusrajoitukset edistävät samalla myös Saimaan uhanalaisten vaelluskalakantojen vahvistumista. Yleisesti SVK näkee erittäin tärkeäksi edistää toimia, joilla ainutlaatuisen ja uhanalaisen saimaannorpan olemassaoloa voidaan edistää.

SVK PITÄÄ TULEVALLE VIIDELLE VUODELLE ESITETTYÄ KOKONAISUUTTA SANGEN TASAPAINOISENA, SILLÄ SE TURVAA SAIMAANNORPPAKANNAN KASVUA JA OTTAA HUOMIOON SAMALLA KALASTUKSEN MERKITYKSEN JA MAHDOLLISUUDET. Norpalle vaarallisimpien pyydysten ympärivuotista kalastusrajoitusalueen pinta-alaa esitetään laajennettavaksi 12 prosentilla viimeksi säädettyyn verrattuna, ollen 3 134 km². Uudesta alueesta valtaosa on jo valmiiksi rajoitusten piirissä paikallisten sopimusten myötä, mutta siihen sisältyy myös tärkeitä rajoitusalueen yhtenäisyyttä varmistavia lisäyksiä.

Kalastusrajoitusalueen laajentuminen yhdessä ajallisen verkkokalastuskiellon sekä vaarallisimpien kalanpyydysten ja kalastustapojen kieltämisen kanssa tukevat saimaannorppakannan kasvua, joka on nykyisen asetuskauden aikana kehittynyt saimaannorpan suojelustrategiassa määriteltyjen suojelutavoitteiden mukaisesti. Kalataloushallinto yhdessä vesialueiden omistajien kanssa ovat myös yhdessä osoittaneet vapaaehtoisten sopimusten myötä kykyä reagoida asetuskausien aikana nopeasti saimaannorpan levittäytymiseen laajemmille alueille, mikä on osaltaan tukenut lajin

vahvistumista. Näin ollen on ymmärrettävää, ettei ehdotettu asetus poikkea merkittävästi edellisestä valtioneuvoksen asetuksesta. Esitetty asetus tukee saimaannorpan suojelustrategiassa määriteltyjä suojelutavoitteita sekä mahdollistaa kalastuksen Saimaalla.

SVK on tyytyväinen, että MMM on tunnistanut asetusluonnoksen perustana toimivassa EV-keskuksen ehdotuksessa käytettyjen vapaa-ajankalastuksen ja sen saaliin määrää kuvaavien lukujen olevan pahasti alimitoitettuja. Tämä johtuu siitä, että luvut perustuvat Luonnonvarakeskuksen vain Saimaan rantakunnissa asuville asutokunnille ja vapaa-ajan asunnon omistajille tekemään selvitykseen kalastuksesta Saimaalla. SVK huomauttaa, että vastaava rajausta ja vapaa-ajankalastuksen merkitystä aliarviota aiheuttava rajausta sisältyi myös edellisen norppa-asetuksen materiaaleihin. SVK arvioi, että todellisuudessa kalastajia ja saaliita on todennäköisesti 3–5 kertaa enemmän, mikä kertoo Saimaan kalastuksen suuresta merkityksestä suomalaisille.

Yksityiskohtaisia huomioita kalastuksen rajoittamiseen

- SVK ehdottaa sallitun kalastuksen ja toisaalta kalastuksenvalvonnan selkeyttämiseksi tarkennusta esitetyn asetuksen 2 §:n (Kielletyt pyydykset) kolmanteen momenttiin, jonka mukaan pyydyksiä ja kalastustapoja koskevat 1 momentissa säädetyt rajoitukset eivät koske onkimista, pilkkimistä eikä heittovapa- ja uistinkalastusta, vaikka niitä harjoitettaisiin kalasyöttiä käyttäen. Kyseisestä kirjauksesta huolimatta on sitä nykyisen asetuskauden aikana tulkittu paikoin siten, ettei talvinen täykalastus vapaa käyttäen (ns. ismete) ole ollut sallittua. SVK pitää tätä paitsi vääränä tulkintana, myös tarpeettomana kalastusmahdollisuuksien rajoittamisena, sillä em. pyyntimuoto ei mitenkään kuulu saimaannorpalle vaarallisimpien kalastustapojen joukkoon. Pyyntimuoto on kelaongintaa, joka on kalastuslaissa sisällytetty viehekalastuksen määritelmään ja joka eroaa asetuksen tarkoittamasta kielletystä kalasyöttillä varustetusta koukkupyydyksestä siten, ettei pyynnissä olevaa vapaa jätetä pyyntiin valvomatta, vaan kalastaja on koko ajan valmiudessa reagoimaan tärppiin. Jos tarkennusta ei ole luontevaa tehdä suoraan asetukseen, tulisi sitä koskevaan muistoon kirjata, että käytännössä tällä halutaan mahdollistaa kaikenlainen vapavälinein aktiivisesti harjoitettava täykalastus.
- Kuten yleinen keskustelu osoittaa, tiivistyy suurin keskustelu riittävistä saimaannorppaa suojelevista kalastusrajoituksista verkkokalastuksen säätelyyn. SVK huomauttaa, että kiivaimpana käyvä vaatimus heinäkuun verkkokalastuskiellosta perustuu osittain vanhentuneeseen tietoon. Verkkokalastus vähenee heinäkuussa erityisesti norppatietoisuuden lisääntymisen ja mahdollisesti myös vesien lämpenemisen myötä muutenkin, mikä selittää sen, ettei heinäkuu enää erottunut viimeisimmän asetuskauden kuuttikuolleisuustilastossa, vuotta 2025 lukuun ottamatta. On syytä huomata, että kuutteja on hukkunut verkkoihin heinäkuun lisäksi etenkin syyskuussa ja alkuvuodesta (Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen 2026–2031, Pohjois-Savon ELY-keskus 2025). Jälkimmäistä on tehty uutisointeja myös kuluvan talven aikana. Oletettavaa on, että keskitalven kuolleisuus tulee edelleen kasvamaan, sillä kuhan kaupallinen verkkokalastus on lisääntynyt ja lisääntymässä Saimaalla (Kalastus Saimaalla 2024–2025, Luke 2026).

- SVK katsoo, että ehdotettavan asetuksen perustana oleva kalastuslain 59 § antaa varsin vähän liikkumavaraa parhaimpien kalastuksensäätelyratkaisujen asettamiselle Saimaan poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Pykälän mukaan voidaan vain joko täysin kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttäminen tietyllä vesialueella tai antaa hyvin yksityiskohtaisia teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta ja käyttötavasta. Tähän väliin jää suuri valikoima sääteltyvalikoimaa, joita voidaan kalastuslain muiden pykälien nojalla käyttää kalastuksen järjestämiseen kestävästi, esimerkiksi uhanalaiset kalalajit huomioon ottaen.
- Edelliseen viitaten SVK NOSTAA ESIIN, ETTÄ JATKOSSA SAIMAALLA OLISI TARPEEN OTTAA KESKUSTELUUN MUKAAN MYÖS KALASTUSLAIN MUIDEN PYKÄLIEN HYÖDYNTÄMISMAHDOLLISUUS, SILLÄ SAIMAAN UHANALAISTEN VAELLUSKALAKANTOJEN VAHVISTAMISEKSI TEHTÄVILLÄ KALASTUSRAJOITUKSILLA SUOJELTAISIIN MYÖS SAIMAANNORPPAA. Esimerkiksi äärimmäisen uhanalaisen järvilohen vuoksi käydään keskusteluja lisärajoituskeinoista. Yksi käytännön esimerkki voisi olla verkkokalastuksessa sallittujen verkkojen kokonaismäärän pienentäminen, mikä on nyt koko Suomea koskien 240 metriä pyyntikuntaa kohden. On todettava, ettei se ei aukottomasti toimi perussäätelynä Saimaalla. Esimerkiksi kesäaikaan kiistana olevan verkkokalastuksen, erityisesti muikun verkkokalastuksen, järjestäminen voitaisiin turvata kalastuslakiin kirjattua pienemmän verkkojen metrimäärän käytön sallimisella pyyntikuntaa kohden.
- Samalla SVK pitää erityisen tärkeänä, että keskustelussa pidetään mukana kaupallisessa kalastuksessa sallittujen verkkojen enimmäismäärän rajoittaminen kalastajakohtaisesti. Samalla on hyvä tiedostaa, että kalastajaryhmän nimestä huolimatta kaupallisten kalastajien rekisteriin kuuluu myös kalastajia, joiden tosiasiallinen tarkoitus ei ole pyytää kalaa myyntiin, mutta jotka helpoksi tehdyn rekisteröintijärjestelmän myötä mahdollistavat itselleen vapaa-ajankalastajia suurempien verkkomäärien käytön.
- Lisäksi SVK huomauttaa, että verkkokalastuksessa sallittujen enimmäismetrimäärien lisäksi tulisi kiinnittää huomiota myös sallittuun verkkojen korkeuteen, mikä kiistatta vaikuttaa norppien mahdollisuuksiin selvittää pyydykseen sotkeutumisesta.

LOPUKSI SVK KOROSTAA, ETTÄ SAIMAANNORPPAN SUOJELUSSA JA KALASTUKSEN YHTEENSOVITTAMISESSA ON ISOSSA KUVASSA ONNISTUTTU. SEN EDELLYTYS ON JATKOSSAKIN LAAJASTI HYVÄKSYTYT, TUTKITUT JA OIKEASUHTAISET RATKAISUT – YHTEISTYÖSSÄ KAIKKIEN OSAPUOLIEN KANSSA. SAMALLA TARVITAAN MYÖS UUSIA AVAUKSIA, JOTTA SAIMAA SÄILYY AINUTLAATUISENA JA SIELLÄ RIITTÄÄ TILAA JA MAHDOLLISUUKSIA NIIN ELÄIMILLE KUIN IHMISILLEKIN MYÖS TULEVAISUUDESSA.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Janne Tarkiainen (lausunnon valmistelija)

kalatalousasiantuntija

Anssi Vainikka (lausunnon valmistelija)
puheenjohtaja, kala- ja ympäristötoimikunta

Olli saari
toiminnanjohtaja

Saari Olli
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö